

Reprezentativne delodajalske organizacije: Nov sistem omrežnin potrebno razveljaviti oziroma pomembno spremeniti

18. novembra 2024

Ob zadnjih odkritjih dejanskih povišanj stroškov omrežnin tudi delodajalske organizacije pozivajo Vlado RS in Državni zbor k razveljavitvi oziroma pomembni spremembi novega sistema omrežnin, v tem času pa predlagajo podaljšanje prehodnega obdobja. Nov sistem omrežnin bi najbolj prizadel industrijo materialov, ki je energetske intenzivna industrija, vendar zagotavlja ključne materiale za ostale gospodarske panoge. Reprezentativne delodajalske organizacije opozarjajo, da lahko imajo cenovni pritiski energentov na industrijo materialov dolgoročne negativne posledice na druga podjetja, ki koristijo primarne materiale v svoji proizvodnji. Poleg tega pa sama metodologija ni skladna z veljavno zakonodajo, vprašljiva pa je tudi njena izvedba v praksi.

Reprezentativne delodajalske organizacije pozdravljajo, da je vlada končno ugotovila, na kar je gospodarstvo opozarjalo že ves čas. Prvi računi, ki so jih prejela nekatera velika energetske intenzivna podjetja, kažejo tudi do več kot **3-kratno povečanje stroška za omrežnine**. Ob dejstvu, da je slovensko gospodarstvo nekonkurenčno že zaradi **visokih cen električne energije**, povečanje omrežnin to stanje samo še poslabšuje. Agencija za energijo po mnenju delodajalskih organizacij povzroča s tem **neupravičeno škodo**, zato pozivajo odgovorne k **ukrepanju**. Nov sistem omrežnin namreč ni omogočil ustreznega prehodnega obdobja. Delu gospodarstva, ki deluje 24/7, pa glede na časovne bloke in stroškovne cene sploh ne omogoča prilagajanja niti ni stimulatивно, kar bi moral biti cilj reforme.

Reprezentativne delodajalske organizacije zato pozivajo k uveljavitvi **daljšega prehodnega obdobja, v tem času pa spremembo metodologije** obračuna omrežnin na način, ki bi omogočal **prilagoditev odjema** in predvsem **upošteval kriterij odražanja stroškov**, s čimer bi lahko zagotovili bolj ustrezen sistem.

V javnosti se poskuša prikazati nepomemben učinek na slovensko gospodarstvo z argumentom, da bo nov sistem pocenil elektriko za mala in srednje velika podjetja, ki v Sloveniji predstavljajo 98 % gospodarskih subjektov. To kaže na **nerazumevanje specifik in problematike gospodarstva**. Sistem omrežnin bo najbolj prizadel **industrijo materialov**, ki je energetske intenzivna industrija. Gre za kovinsko, kemično, papirno industrijo in industrijo nekovinskih mineralnih izdelkov, ki prispeva dobre 3 % k BDP (1,8 mrd EUR v 2023), predstavlja okoli 640 podjetij in 27.000 zaposlenih. Prav ta industrija materialov pa zagotavlja materialno varnost za slovensko gospodarstvo, saj **zagotavlja proizvodnjo**

ključnih osnovnih materialov (jeklo, kovina, aluminij, steklo, papir, kemični izdelki, cement itd.) za ostale gospodarske panoge, predvsem predelovalno industrijo, ki predstavlja dobrih 22.000 gospodarskih subjektov ter ustvarja 22 % BDP in zaposluje 225.000 zaposlenih.

Evropa se začinja zavedati pomena industrije za njeno prihodnost in si jo želi privabiti iz tretjih držav nazaj v EU. V Sloveniji pa jo prav zaradi neustrezne energetske politike (visoke cene energentov, nepravične omrežnine) dobesedno dušimo, zaradi česar na daljši rok obstaja nevarnost o njenem ugašanju oziroma selitvi v poslovno bolj ugodna okolja.

Če ne bo prišlo do pomembne spremembe novega sistema omrežnin, obstaja možnost, da bo industrija materialov zaradi cenovnih pritiskov morala višje stroške omrežnin prenesti v cene izdelkov, ki jih uporablja preostali del gospodarstva. V najslabšem scenariju – selitev ali ustavljanje proizvodnje – pa bo Slovenija izgubila prednost pred ostalimi državami, da sami proizvajamo ključne primarne materiale, ta visok strošek novega sistema omrežnin pa bo takrat verjetno prevaljen na preostali del malih in srednje velikih podjetij.

Razlogi, zakaj nova metodologija obračunavanja omrežnine ni pravična:

1. Spremembe tarifne strukture omrežja **niso bile objavljene dovolj zgodaj**, da bi imeli odjemalci pri odločanju o naložbah na voljo vse informacije. Prav tako ni bilo upoštevano priporočilo **večletnega prehodnega obdobja**. Uveljavitev novega tarifnega sistema brez zadostne predhodne priprave in brez postopnega spreminjanja tarif ni v skladu s priporočili Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER) niti v skladu z veljavno zakonodajo (poročilo ACER, ZOEE in Akt o metodologiji za določanje regulativnega okvira za elektro operaterje).
2. **Veliki odjemalci električne energije** so večinoma priključeni neposredno na srednje in visoko napetostno **prenosno omrežje** in **ne obremenjujejo distribucijskega omrežja, za katerega se plačuje prispevek omrežnine**. To pomeni, da največje povišanje omrežnine sedaj plačujejo podjetja, ki sploh ne obremenjujejo distribucijskega omrežja.
3. V novem tarifnem sistemu je za visoko napetostni in srednje napetostni odjem na zbiralkah zvišanje dela omrežnine za energijo **nesorazmerno glede na omrežnino za moč**. Pri vseh obravnavanih primerih je bilo ugotovljeno zmanjšanje omrežnine za moč, pri strošku omrežnine za odjem pa je beležen izjemno visok odstotek dviga. Za dimenzioniranje in posodabljanje omrežja je predvsem relevantna konična moč, ki pa jo podjetja z uporabo sistemov upravljanja z energijo že dobro obvladujejo. **Agencija za energijo je ta podjetja nesorazmerno obremenila prav na postavki, ki je dejansko ne morejo prilagajati, t. j. na energiji**. Na to je opozoril tudi **Elektroinštitut Milan Vidmar**, ki je pripravljal podlago za nov sistem omrežnin. Agencijo je opozoril, da nova omrežnina prav za odjemalce na visoki in srednji napetosti, ki so priključeni na zbiralkah, prinaša **nesorazmerne obremenitve** in bi bilo **potrebno razmisliti o drugačni porazdelitvi teh stroškov**.
4. Namesto obračunavanja po **dejansko preseženi** moči v 15 minutnem intervalu nov sistem predvideva obračunavanje presežne moči kar na podlagi **pavšalnega zneska**.

5. Postavlja se vprašanje **izvedljivosti pravičnosti sistema v praksi**, saj **merilne naprave** (pametni števcji) **ne omogočajo** spremljanja **dejanske porabe v realnem času** niti za poslovne niti gospodinjske odjemalce.

Reprezentativne delodajalske organizacije vključujejo:

- Gospodarsko zbornico Slovenije
- Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije
- Trgovinsko zbornico Slovenije
- Združenje delodajalcev Slovenije ZDS
- Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije